

2. Andrianov, V., Leonov, A., Bredjuk, K. (2010). Geomarketing: at the intersection of marketing and Geography. *MarketingMenedzhment [MarketingManagement]*, No.7-8, pp.15-17 (in Russ.).
3. Gajdamakin, N.A. (2002). *Avtomatizirovannyye informacionnye sistemy, bazy i bankidannyh* [Automated information systems, databases and databanks]. Binom-Press, Moskva, 453 p. (in Russ.).
4. Gridnev, V. Factor of information technology in the formation of regional development strategies. Available at: <http://www.slideshare.net/gridnev/ss-2304772> (in Russ.).
5. Barannik, A., Budnikevych, I., Wenger, E. et al. Ed. I. Budnikevych (2012). *Marketynhovi pidkhody pry formuvanni konkurentnospromozhnosti rehionu* [Marketing approaches in shaping regional competitiveness]. Chernivtsi, 432 p. (in Ukr.).
6. Svetlichnyj, A.A., Anderson, V.N., Plotnickij S.V. (1997). *Geograficheskie informacionnye sistemy: tehnologija i prilozhenija* [Geographical Information Systems: Technology and Applications]. Astroprint, Odessa (in Russ.).
7. Semichasnyi, I.L., Lebezova, E.M. (2009). Justification and setting tasks using GIS in the exploration and evaluation of recreational resources administrative units in the Donetsk region. *Visnyk DITB [Bulletin DITB]*, No. 13, pp. 242–254 (in Ukr.).
8. Tsvetkov, V. Ja. (2002). *Geomarketing: prikladnye zadachi and methods* [Geomarketing: applied problems and methods]. Finances and statistika, Moskva, 240 p. (in Russ.).
9. Gotlib, D., Iwaniak, A., Olszewski, R. (2007). *GIS: Obszary zastosowań* [GIS Applications]. Publishing House PW, Warszawa, 276 p. (in Pol.).
10. Kina, E. (2009). The new administration for the information society. *Cities I regionwobec wspolczesnychwyzwan [City and region to contemporary challenges]*. Ed. M. Sololowicza. Lodz, pp. 87-97 (in Pol.).
11. Labaj, A. (2006). *GIS technology in the planning and execution of protection tasks in the areas of NATURA 2000*, Development of the project IUCN «Naturadludzi – ludziedla of Nature». Kraków, 126 p. (in Pol.).
12. Męczyński, M. (2006). Spatial differences in the use of ICTs in industrial enterprises in Poland. *Prace Komisji Geografii Przemysłu [The work of the Commission of Geography Industry]*, No. 9, Warszawa-Krakow, pp. 116-129 (in Pol.).



УДК 332.1

**В.Ф. Кифяк, д.е.н.,**

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,  
м. Чернівці

**РЕАЛІСТИЧНИЙ СЦЕНАРІЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ  
ПРИКОРДОННОГО РЕГІОНУ  
(на прикладі Чернівецької області)**

*Анотація*

У статті визначено складові економічного потенціалу та особливості соціально-економічного розвитку прикордонного регіону на прикладі Чернівецької області, встановлено позитивні та негативні тенденції розвитку. На основі аналізу природно-ресурсного, промислового, сільськогосподарського, трудового та наукового потенціалу, огляду реального стану економіки, враховуючи прикордонний аспект та аспект периферійності, розглянуто можливість розробки реалістичного сценарію соціально-економічного розвитку прикордонного регіону.

Ключові слова: реалістичний сценарій, соціально-економічний розвиток, економічний потенціал, прикордонний регіон.

**В.Ф. Кифяк**, д.э.н.,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ, г. Черновцы

**РЕАЛИСТИЧНЫЙ СЦЕНАРИЙ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО  
РАЗВИТИЯ ПРИГРАНИЧНОГО РЕГИОНА  
(на примере Черновицкой области)**

*Аннотация*

В статье определены составляющие экономического потенциала и особенности социально-экономического развития приграничного региона на примере Черновицкой области, установлены позитивные и негативные тенденции развития. На основе анализа природно-ресурсного, промышленного, сельскохозяйственного, трудового и научного потенциала, учитывая реальное состояние экономики, пограничный аспект и аспект периферийности, рассмотрена возможность разработки реалистичного сценария социально-экономического развития приграничного региона.

*Ключевые слова:* реалистичный сценарий, социально-экономическое развитие, экономический потенциал, пограничный регион.

**Постановка проблеми.** В умовах проведення радикальних економічних, соціальних, адміністративних реформ та їх наукового обґрунтування, в період, коли відбуваються процеси децентралізації, регіональні органи влади мають право самостійно обирати сценарії соціально-економічного розвитку, що сприятимуть вирішенню регіональних проблем, підвищенню рівня життя населення, збереженню екологічної рівноваги та навколишнього середовища.

Для прогнозування будь-якого сценарію соціально-економічного розвитку прикордонного регіону важливе значення відіграє не тільки економічний потенціал, а й геополітичне та географічне розташування регіону та наявність державних кордонів, масштабна міжнародна співпраця, в тому числі в організації прикордонної торгівлі, наявність міжнародних залізничних і автомобільних шляхів сполучення та використання їх як транзитних, функціонування логістичних терміналів та консигнаційних складів тощо.

І якщо в цілому економічний потенціал регіону визначається наявністю природних, трудових, фінансових ресурсів, засобів виробництва, науково-технічного прогресу та інших складових, які, використовуючи різноманітні механізми, будуть залучені в господарські процеси в майбутні періоди для досягнення конкретних цілей, то потенціал прикордонного регіону значно розширений за рахунок того, що він має тісні взаємозв'язки із суміжними територіями сусідніх держав, а територія, яка до нього відноситься, перебуває під впливом державного кордону.

Ці та інші питання соціально-економічного розвитку прикордонного регіону потребують подальших досліджень, особливо при вирішенні багатьох завдань, пов'язаних з прогнозуванням та розробкою реалістичного сценарію розвитку, розрахунками показників економічної діяльності на мікро- та мезорівні.

**Аналіз останніх публікацій.** Використання сценарного методу прогнозування та різні сценарії соціально-економічного розвитку прикордонного регіону висвітлено у працях багатьох зарубіжних та українських науковців. Так, зокрема, американський дослідник Е. Барбієр пише, що для економіки прикордонного регіону завжди оптимально вибирати максимальний варіант (норму) прикордонного розширення та співпраці, які можуть гарантувати безпосередній економічний бум. Прикордонно-орієнтований економічний розвиток характеризується ним як модель капіталовкладення, технологічного нововведення, соціального та економічного розвитку й залежності від «відкритих» нових кордонів [1]. Українські вчені В. Є Лучик, С. Д. Лучик [2], Ю. Г. Королюк [3] у своїх працях визначають методологію та особливості формування сценаріїв соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів. А науковці А. Л. Гапоненко, А. П. Панкрухін, прогнозуючи соціально-економічний розвиток регіону, вважають доцільнішим такі етапи визначення цілей розвитку, здійснення аналізу зовнішнього середовища розвитку регіону, визначення сильних і слабких сторін регіону, використання тих, що є, і створення нових місцевих переваг, розробка концепції розвитку, розробка плану конкретних дій і здійснення стратегії, проведення аналізу ефективності і результативності, корегування цілей і методів їх досягнення [4].

Водночас, питання прогнозування різних сценаріїв соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема прикордонних, достатньо не вивчені та потребують подальших досліджень в частині ресурсного забезпечення, встановлення реального стану регіональної економіки, організації транскордонного співробітництва, розвитку прикордонної інфраструктури тощо.

**Метою статті** є визначення структури економічного потенціалу прикордонного регіону, встановлення позитивних та негативних тенденцій при розробці реалістичного сценарію соціально-економічного розвитку.

**Основні результати дослідження.** Сценарне прогнозування, як один з інтуїтивних методів економічного прогнозування, базується на визначенні логіки розвитку економіки регіону, виходячи із конкретної ситуації (побудова алгоритму вирішення проблеми).

Розробка реалістичного сценарію соціально-економічного розвитку прикордонного регіону має враховувати специфіку прикордонних територій, реальний стан економіки та характер соціальних, економічних і екологічних проблем, пов'язаних зі збалансованим використанням ресурсів, особливості транскордонного співробітництва, ментальність мешканців регіону, етнічні зв'язки і загалом просторовий розвиток.

Прикордонний регіон – це «регіон, для якого визначальним є наявність державного кордону та який характеризується широкими можливостями

міжрегіонального та транскордонного співробітництва із сусідніми регіонами та державами» [5, с. 7]. О. І. Мілашовська зазначає, що «прикордонний регіон – частина господарської території суверенної держави, яка межує з однією або кількома зарубіжними країнами, характеризується географічною цілісністю, специфічними природно-кліматичними та економічно-соціальними умовами, розміщенням і розвитком продуктивних сил, участю в прикордонному співробітництві і міжнародному поділі праці» [6].

Сьогодні прикордонний регіон – це адміністративно-територіальна одиниця, що знаходиться на наступному після державного рівні та розташована безпосередньо вздовж державного кордону. Це визначення співзвучне із визначенням поняття «регіон» Асамблеєю Європейських Регіонів, де стверджується, що регіон – це територіальна одиниця-суб'єкт публічного права, сформована на рівні, який є безпосередньо нижчим після державного, і наділена правом політичного самоврядування. Регіон визнаватиметься національною конституцією або законодавством, яке гарантує його автономію, самобутність, владні повноваження та організаційну структуру [7].

Контактна функція прикордонного регіону передбачає необхідність створення відповідних умов для стабільного функціонування соціальної, комунальної, торговельної, транспортної, банківсько-фінансової інфраструктур з метою стійкого соціально-економічного розвитку прикордонної території.

Проведене дослідження території Чернівецької області, як прикордонного регіону, засвідчує, що на соціально-економічний розвиток області великий вплив мають два взаємопов'язаних аспекти: прикордонний аспект та аспект периферійності.

Прикордонний аспект (кордон з Румунією та Республікою Молдовою) пов'язаний з виконанням бар'єрних, контактних, дифузних та інших функцій, які характеризуються відкритістю і проникливістю та виражаються у вигляді ефектів відчуження, співіснування, співробітництва та інтеграції.

Чернівецька область відноситься до прикордонних регіонів з високим ступенем контактності, що підтверджується:

- довжиною державного кордону з Румунією та Молдовою протяжністю 404,4 км, в тому числі: з Румунією – 226,4 км, з Республікою Молдова – 178 км, що складає майже 48% від усього кордону області [8];

- великою чисельністю осіб, що перетинають кордони із сусідніми прикордонними країнами;

- наявністю автомобільних та залізничних шляхів регіонального, державного та міждержавного значення, що ведуть до кордону;

- значною кількістю контрольно-пропускових пунктів;

- дотичністю до державного кордону 7 районів області з 11.

Аспект периферійності обумовлений віддаленістю від центру. Чернівецька область, будучи периферійною областю України у певною мірою стала суспільно-економічним центром регіону, на життя якого має значний вплив кордон та транскордонні зв'язки. А якщо враховувати роботу єврорегіону «Верхній Прут» та спрощений порядок перетину кордону з Румунією для мешканців, що проживають у 30-кілометровій зоні від кордону, що вступив в дію у 2015 році, то поняття транскордонної співпраці передбачає не тільки як співпрацю сусідніх регіонів по обидві сторони від кордону, але і як єдиний економічний простір [9]. Аналіз функціонування Єврорегіону «Верхній Прут» підтверджує, що «в межах Єврорегіону, в останні роки значно розширились економічні зв'язки. Тільки з української та румунської сторони понад 350 підприємств і підприємців мали економічну співпрацю на контрактних засадах» [10, с. 67].

На прикладі Чернівецької області встановлено, що важливою передумовою при розробці реалістичного сценарію прогнозування соціально-економічного розвитку прикордонного регіону є проведення аналізу забезпеченості природними ресурсами, визначення стану соціально-економічної ситуації, а також можливостей розширення економічної співпраці з прикордонними регіонами сусідніх країн.

За розрахунками професора В. П. Руденка природоресурсний потенціал Чернівецької області у відсотках від загальнодержавного становить: мінеральних ресурсів – 0,658, земельних – 6,354, лісових – 1,596, водних – 2,324, фауністичних – 0,027, природних рекреаційних – 1,744 [11, с. 107]. На території області виявлено 4 нафтогазоносні родовища (Лопушнянське, Черногузьке, Красноільське, Шереметівське). Тут знаходяться значні поклади гіпсу й ангідриду, кварцитів, сланців, кухонної солі. Північні і східні райони області багаті на мергелі і вапняки. Мінералогічні ресурси Чернівецької області включають родовища мінеральних вод типу «Іжевська», «Мацеста», «Боржомі», «Нафтуса» та ін.. З геологічною будовою та тектонічними умовами (особливо у південній частині) пов'язані практично невичерпні запаси лікувальних мінеральних вод різноманітного хімічного складу, що можуть використовуватися для лікування багатьох захворювань. Розвідано понад 75 родовищ мінеральних вод.

Область володіє багатьма компонентами рекреаційних ресурсів, є потенційним рекреаційним регіоном поліпрофільного пізнавального відпочинку і бальнеологічного лікування. На базі мінеральних джерел діють три бальнеологічні оздоровниці: у селах Брусниця, Щербинці та у місті Чернівцях. Забезпеченість природними рекреаційними ресурсами на 1 кв. км території та 1 жителя відповідно в 1,4 та 1,8 рази вище, ніж в середньому по Україні.

Щодо галузевої структури виробництва, то Чернівецька область належить до індустріально-аграрної категорії. Упродовж останніх років економічна діяльність області характеризується зростанням окремих показників. Це відбувається завдяки підтримці традиційних видів діяльності.

Провідне місце в економіці області займають промисловість і сільське господарство.

У Чернівецькій області розташовано понад 250 промислових підприємств. У структурі реалізації промислової продукції переважають такі види економічної діяльності, як: постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря, виробництво харчових продуктів та напоїв, легка промисловість, машинобудування, хімічна та нафтохімічна промисловість, частка яких у загальному обсязі реалізованої продукції області становить 86,6% [12, с. 11]. Асортимент промислової продукції, що виробляється у регіоні, постійно розширюється та завойовує нові ринки. Так, зокрема, у машинобудуванні провідним є виробництво нафтогазопереробного устаткування; у лісовій і деревообробній промисловості – виробництво пиломатеріалів, фанери, меблів; у промисловості будівельних матеріалів – виробництво цегли, толі, кераміки, залізобетонних конструкцій; у легкій промисловості – виробництво швейних і трикотажних виробів, бавовняних тканин; у харчовій промисловості – виробництво цукру, хлібобулочних виробів, спирту, соняшникової олії, м'яса, молока, плодоовочевих консервів.

Промисловий потенціал області представляють як старі, так і нові промислові підприємства, обсяг виробництва яких становить 0,45% від загальнодержавного обсягу.

Не менш вагомий вплив на соціально-економічний розвиток регіону має сільське господарство. В області за 2014 рік вироблено продукції сільського господарства на суму 4703,9 млн. грн., що становить 1,87% від загальнодержавного показника [13, с. 90].

У регіоні активно розвивається торгівля, ресторанний, готельний і туристичний бізнес. Обсяг реалізованих послуг у 2014 році склав 1747826,1 тис. грн. [13, с. 252].

Поступове зростання окремих економічних показників в області є основою для розробки реалістичного сценарію соціально-економічного розвитку території у майбутньому.

Важливу роль у стратегічному прогнозуванні та розробці реалістичного сценарію соціально-економічного розвитку відіграє трудовий потенціал. У Чернівецькій області станом на 01.01.2015 року проживало 910 тис. осіб, з них економічно активного населення – 407,4 тис., працездатного віку – 361,0 тис. осіб. Зайнятість населення регіону за різними видами економічної діяльності складала 370,6 тис. осіб [13, с. 360].

У Чернівецькій області зосереджений значний науковий потенціал. Тут здійснюють свою діяльність науково-дослідний інститут термоелектрики НАН України, Чернівецькі відділи інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України, інститут матеріалознавства НАН України, Чернівецька філія інституту землевпорядження та ін.

Кадрове забезпечення здійснюють 17 вищих навчальних закладів I-IV рівня акредитації, в яких працює 225 докторів наук, 1172 кандидати наук, 197 професорів, 724 доценти. Окрім цього, у наукових установах працює 17 докторів наук, 92 кандидати наук [13, с. 318].

Водночас, формування реалістичного сценарію соціально-економічного розвитку Чернівецької області дозволило виявити негативні тенденції та обґрунтувати заходи щодо їх усунення.

Аналіз фінансових показників забезпечення стратегічного планування розвитку Чернівецької області за 2010-2014 рр. виявив високу залежність підприємств регіону від зовнішніх джерел фінансування, зростання рівня збитковості діяльності підприємств більшості галузей національної економіки, за винятком сільського, лісового та рибного господарства, фінансової і страхової діяльності, професійної, наукової та технічної діяльності, інформації та телекомунікацій. Інтегральний показник оцінки фінансового забезпечення стратегічного планування розвитку Чернівецької області знизився від 0,149 (2010 р.) до – 0,678 (2014 р.).

Економіка регіону володіє вагомим інноваційним потенціалом, зокрема інтелектуальними і творчими ресурсами. Проте реалізувати цей потенціал доволі складно, оскільки в регіоні та в Україні в цілому сформувалася модель економіки, побудована переважно на низькотехнологічних галузях. Аналіз структури реалізованої промислової продукції в Україні показав, що частка інноваційної продукції, реалізованої у Чернівецькій області, становить лише 2,0 відсотки. В області освоєння інноваційних видів продукції зменшилось на 76,7%, створення і використання виробничих передових технологій взагалі не зафіксовано. Інтегральний показник інноваційно-інвестиційного розвитку Чернівецької області зменшився від 0,191 (2010 р.) до – 0,133 (2014 р.).

Демографічний чинник є одним з визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку країни та її регіонів. І саме демографічні проблеми в Україні можуть стати серйозним гальмом для вибору шляху стратегічного розвитку країни, а тим більше для втілення в життя стратегії інноваційного прориву. Інтегральне оцінювання соціальних індикаторів забезпечення стратегічного планування розвитку Чернівецької області за 2010-2014 рр. засвідчила дещо нижчі темпи скорочення населення, ніж у решті регіонів країни. Проте внаслідок деформації статеві-вікової структури населення збільшуються втрати життєвого й трудового потенціалів, зростає

демографічне навантаження. Небезпечною для регіону є також зростаюча трудова міграція, спричинена тривалим безробіттям, політичною і економічною нестабільністю, невпевненістю у майбутньому. Серйозними втратами для суспільства можуть обернутись виїзд за кордон фахівців з вищою освітою та науковців. Особливу загрозу створює високий рівень тінізації доходів у регіоні, погіршення медико-демографічної ситуації, ріст злочинності. У Чернівецькій області частка зарплати у загальній сумі доходу найнижча по Україні і становила у 2014 р. лише 29%. Рівень злочинності зріс у півтори рази. Інтегральний показник оцінки соціального забезпечення стратегічного планування регіону знизився від 0,098 (2010 р.) до – 0,011 (2014 р.).

За таких умов, реалістичний сценарій соціально-економічного розвитку прикордонного регіону (на прикладі Чернівецької області) передбачає прийняття ключових управлінських рішень органами влади регіонального і місцевого рівнів та реформування основних сфер суспільного життя, усунення дисбалансів у розвитку окремих територій області, створення високотехнологічних виробництв, розвиток сучасної прикордонної та транспортної інфраструктури тощо.

Реальне зростання ВРП на найближчі 5 років можливе у межах 2-2,5% в рік.

Визначальними джерелами розвитку стануть інвестування в технологічний розвиток підприємств, вирощування і переробку сільськогосподарської продукції, розвиток рекреації і туризму, підвищення ефективності роботи євро регіонів «Карпатський» та «Верхній Прут», активізація транскордонного співробітництва, розширення контактів у суміжних прикордонних регіонах між владними та бізнесовими структурами, громадськими організаціями, науковцями тощо.

Оцінка ефективності економічної системи прикордонного регіону потребує «більш глибокого аналізу природних та трудових ресурсів, роботи економічних структур та політичних установ, визначення кількості, якості та конкурентоспроможності різних секторів економіки» [14, с. 119].

Формування реалістичного сценарію соціально-економічного розвитку прикордонного регіону передбачає також вивчення питань динаміки рівня життя населення, доходів, демографії, споживання продуктів харчування та товарів життєзабезпечення, розвиток соціальної інфраструктури тощо.

**Висновок.** Визначення складових економічного потенціалу прикордонного регіону, встановлення позитивних та негативних тенденцій та врахування їх при розробці реалістичного сценарію соціально-економічного розвитку сприятиме реальному встановленню економічного зростання, забезпеченню збалансованого розвитку території регіону, підвищенню якості людського капіталу, створення сприятливих умов для ефективної зайнятості населення та його проживання на території регіону, підвищенню ефективності управління



соціально-економічним розвитком прикордонного регіону.

Розробка реалістичного сценарію передбачає виконання дій, в результаті яких буде представлений варіант майбутнього стану регіону, що охоплює всі сторони життя на даній території. Відповідно, це передбачає розгляд короткострокових та довгострокових завдань, деталізація і верифікація яких повинні здійснюватися на всіх щаблях ієрархії системи управління регіонального розвитку спільно з господарюючими суб'єктами незалежно від форми власності.

Таким чином, реалістичний сценарій соціально-економічного розвитку прикордонного регіону дозволить передбачати та попередньо аналізувати якісні зміни, що відбуватимуться внаслідок тих чи інших економічних, технічних або організаційних заходів, а також визначати умови досягнення бажаної мети у розвитку регіону.

#### **Список використаних джерел:**

1. Barbier E. (2005). Frontier Expansion and Economic Development. Contemporary Economic Policy. Brad R. Humphreys, West Virginia University, USA, vol. 23, issue 2, pp. 286-303.
2. Лучик В. Є. Методологія сценарного прогнозування соціального та економічного розвитку регіонів / В. Є. Лучик, С. Д. Лучик // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2015. – Вип. III (59). Економічні науки. – С. 40-52.
3. Королук Ю. Г. Особливості сценарного прогнозування соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів / Ю. Г. Королук // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». – 2015. – № 10.
4. Гапоненко А. Л. Стратегическое управление / А. Л. Гапоненко, А. П. Панкрухин. – М. : Омега-Л, 2004. – 472 с.
5. Розвиток транскордонного співробітництва з новими державами-членами ЄС: метод. рек. / Авт. кол. : В. М. Кравцова (кер.), О. М. Овчар, О. А. Остапенко та ін. – К. : НАДУ, 2009. – 40 с.
6. Мілашовська О. І. Прикордонний регіон як об'єкт дослідження регіональної економіки [Електронний ресурс] / О. І. Мілашовська. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=173>
7. Declaration of the Assembly of European Regions on Regionalism in Europe (1995). Strasbourg, p. 2. Available at : <http://www.are-regions-europe.org/GB/A4/A41.html>
8. Паспорт Чернівецької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oblrada.cv.ua/passport/9/>.
9. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про малий прикордонний рух від 02.10.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oda.cv.ua/news/roz-yasnennya-shchodo-ugodi-mizh-kabinetom-ministriv-ukraini-ta-uryadom-rumunii-pro-mistsevii-p>
10. Кифяк В. Ф. Функціонування Єврорегіону «Верхній Прут» та його роль в інтеграційних процесах України // Економіка України. – 2008. – №6. – С. 65-72.
11. Руденко В. П. Географія природно-ресурсного потенціалу України / В. П. Руденко. – Київ-Чернівці, 1999. – 567 с.
12. Інвестиційний паспорт Чернівецької області / Чернівецька обласна державна адміністрація, Чернівецький регіональний центр з інвестицій та розвитку. – Чернівці, 2013. – 25 с.
13. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2014 рік. – Чернівці, 2015. – 586 с.
14. Кифяк В. Ф. Сфера рекреації та туризму як складова регіональної економічної системи / В. Ф. Кифяк // Формування ринкових відносин в Україні : Збірник наукових праць. – Вип. 11 (66). – К., 2006. – С. 116-119.

**Vasyl Kyfyak**, Doctor of Economic Sciences,  
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNTEU, Chernivtsi

**REALISTIC SCENARIO OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT  
OF CROSS-BORDER REGION  
(by the example of Chernivtsi region)**

*Abstract*

The article specifies components of economic potential and features of socio-economic development of the border region on the example of Chernivtsi region. Positive and negative trends of this development have been established. Based on the analysis of natural, industrial, agricultural, labor and scientific potential, analysis of the real state of the economy, taking into consideration the cross-border dimension and preferential aspect, the realistic scenario of socio-economic development of the cross-border region has been considered in the article.

Keywords: realistic scenario, socio-economic development, economic potential, cross-border region.

**References:**

1. Barbier E. (2005). *Frontier Expansion and Economic Development. Contemporary Economic Policy*. Brad R. Humphreys, West Virginia University, USA, vol. 23, issue 2, pp. 286-303.
2. Luchyk, V.Ye., Luchyk, S.D. (2015). Scenario forecasting methodology of social and economic development. *Visnyk Chernivets'koho torhovel'no-ekonomichnoho instytutu [Bulletin of Chernivtsi Trade and Economic Institute]*, ChTEI KNTEU, Chernivtsi, vol. III (59), pp. 40-52 (in Ukr.).
3. Koroliuk, Yu.H. (2015). Scenario forecasting social and economic development of border regions. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok [Public Administration: improvement and development]*, № 10 (in Ukr.).
4. Haponenko, A.L., Pankrakhyn, A.P. (2004). *Stratehicheskoe upravlenye [Strategic management]*. Omeha-L, Moskva, 472 p. (in Russ.).
5. Kravtsova, V.M., Ovchar, O.M., Ostapenko O.A. et al. (2009). *Rozvytok transkordonnoho spivrobotnytstva z novymy derzhavamy-chlenamy EU [The development of cross-border cooperation with new EU]*, Kyiv, 40 p. (in Ukr.).
6. Milashovs'ka, O.I. Prykordonnyj rehion yak ob'iekt doslidzhennia rehional'noi ekonomiky. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=173> (in Ukr.).
7. Declaration of the Assembly of European Regions on Regionalism in Europe (1995). Strasbourg, r. 2. Available at: <http://www.are-regions-europe.org/GB/A4/A41.html>
8. Passport Chernivtsi region. Available at: <http://oblrada.cv.ua/passport/9/> (in Ukr.).
9. Agreement between the Government of Ukraine and the Government of Romania on local border traffic from 2.10.2014. Available at: <http://www.oda.cv.ua/news/roz-yasnennya-shchodougodni-mizh-kabinetom-ministriv-ukraini-ta-uryadom-rumunii-pro-mistsevii-p> (in Ukr.).
10. Kyfiak, V.F. (2008). Functioning Euroregion "Upper Prut" and its role in the integration processes of Ukraine. *Ekonomika Ukrainy [Economy of Ukraine]*, №6, pp. 65-72 (in Ukr.).
11. Rudenko, V.P. (1999). *Heohrafiia pryrodno-resursnoho potentsialu Ukrainy [Geography natural resources of Ukraine]*, Kyiv-Chernivtsi, 567 p. (in Ukr.).
12. Chernivtsi Regional State Administration, Chernivtsi Regional Center for Investment and Development (2013). *Investment passport Chernivtsi region*, Chernivtsi, 25 p. (in Ukr.).
13. Statistical Yearbook of the Chernivtsi region in 2014 (2015). Chernivtsi, 586 p. (in Ukr.).
14. Kyfiak, V.F. (2006). Scope recreation and tourism as part of regional economic systems. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini [Formation of market relations in Ukraine]*, vol. 11 (66), pp. 116-119 (in Ukr.).

